

Διοικητικές, ποινικές και αστικές συνέπειες παραβάσεων

Δημήτρης Λουκάς
Δικηγόρος, Εταίρος, Potamitis Vekris
Εκδήλωση ΣΕΒ, 27 Ιουνίου 2018

Εισαγωγή

2

- Ανά είδος παράβασης του δικαίου ελεύθερου ανταγωνισμού
 - Αντι-ανταγωνιστικές συμφωνίες & πρακτικές (άρθρα 1 & 2 Ν.3959/2011, άρθρα 101 & 102 ΣΛΕΕ)
 - Παραβίαση υποχρέωσης γνωστοποίησης & αναστολής σε συγχωνεύσεις/εξαγορές Gun-Jumping (άρθρο 9 Ν.3959/2011)
- Ανά είδος κύρωσης
 - Διοικητικές κυρώσεις – πρόστιμα (άρθρο 25 Ν.3959/2011)
 - Ποινικές κυρώσεις (άρθρο 44 Ν.3959/2011)
 - Αστικές αποζημιώσεις (Ν.4529/2018 που ενσωμάτωσε την Οδηγία 2014/104/ΕΕ)

Διοικητικές κυρώσεις (1) για παραβάσεις 1 & 2 Ν.3959/2011, 101 & 102 ΣΛΕΕ

3

- Σε επιχειρήσεις :
 - Διοικητικό πρόστιμο μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή, αν αυτή συνεχίζεται, της προηγούμενης χρήσης
 - Κριτήρια επιμέτρησης του προστίμου: εκτός από τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης, λαμβάνονται υπόψη η γεωγραφική έκταση της παράβασης, το είδος της συμμετοχής στην παράβαση και το οικονομικό όφελος που αποκόμισε ο παραβάτης
 - Εφόσον είναι δυνατόν να υπολογιστεί το ύψος του οικονομικού οφέλους, το ύψος του επιβαλλόμενου προστίμου δεν μπορεί να είναι μικρότερο από αυτό, ακόμη και αν υπερβαίνει το ποσοστό του 10%
 - Ανακοίνωση ΕΑ για τον υπολογισμό προστίμων - Μεθοδολογία
- Σε ενώσεις επιχειρήσεων:
 - Σε περίπτωση που την παράβαση διέπραξε ένωση επιχειρήσεων το διοικητικό πρόστιμο μπορεί να ανέρχεται μέχρι 10% του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών αυτής
 - Αν η ένωση δεν είναι αξιόχρηη, είναι υποχρεωμένη να ζητήσει εισφορές από τα μέλη της προκειμένου να καλύψει το ποσό του προστίμου

Διοικητικές κυρώσεις (2) για παραβάσεις 1 & 2 Ν.3959/2011, 101 & 102 ΣΛΕΕ

4

- Σε (υπεύθυνα) φυσικά πρόσωπα:
 - Ευθύνονται εις ολόκληρον με το οικείο νομικό πρόσωπο για την τήρηση των διατάξεων και την καταβολή του προστίμου:
 - Επί ατομικών επιχειρήσεων οι επιχειρηματίες
 - Επί αστικών και εμπορικών εταιριών και κοινοπραξιών οι διαχειριστές τους και όλοι οι ομόρρυθμοι εταίροι
 - Επί ανωνύμων εταιριών τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και τα «αρμόδια για την υλοποίηση των σχετικών αποφάσεων πρόσωπα»
 - Επί αποφάσεων συλλογικών οργάνων επιχείρησης που ελήφθησαν κατά πλειοψηφία ευθύνονται μόνον οι υπερψηφίσαντες
 - Δυνατότητα επιβολής και αυτοτελούς προστίμου από € 200.000 έως 2.000.000, εφόσον αποδεδειγμένα συμμετείχαν σε προπαρασκευαστικές πράξεις, στην οργάνωση ή τη διάπραξη της παράνομης συμπεριφοράς
 - Πρόγραμμα επιείκειας καλύπτει και τα φυσικά πρόσωπα (μέλη ΔΣ, διαχειριστές κ.λπ.) = αυξημένο κίνητρο για αποκάλυψη / καταγγελία παράβασης
- Τι συμβαίνει στην πράξη; Μειώνονται τα πρόστιμα στο Διοικητικό Εφετείο; Εισπράττονται ακολούθως;

Διοικητικές κυρώσεις (3)

Λοιπές διοικητικές κυρώσεις

5

- Για παραβάσεις αντι-ανταγωνιστικές συμφωνίες & καταχρήσεις δεσπόζουσας
 - Δυνατότητα ΕΑ να υποχρεώσει επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων να δημοσιεύσει απόφαση που διαπιστώνει παράβαση σε εφημερίδα (με πανελλαδική ή τοπική εμβέλεια, αναλόγως της παράβασης)
 - Συνέχιση ή επανάληψη παράβασης ή αθέτηση δεσμεύσεων
 - Πρόστιμο έως 10% συνολικού κύκλου εργασιών
 - Με συμμόρφωση με ασφαλιστικά μέτρα
 - Πρόστιμο έως € 10.000 για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης
- Για παραβάσεις στο πλαίσιο προληπτικού ελέγχου συγχωνεύσεων / εξαγορών
 - Υπαίτια μη γνωστοποίηση & υπαίτια πρόωρη πραγματοποίηση (gun jumping)
 - Πρόστιμο τουλάχιστον € 30.000 έως 10% συνολικού κύκλου εργασιών
- Για διαδικαστικές παραβάσεις
 - Παρεμπόδιση, δυστροπία, άρνηση ή καθυστέρηση σε μέτρα έρευνας (ερωτηματολόγια και επιτόπιοι έλεγχοι)
 - Πρόστιμο τουλάχιστον € 15.000 έως 1% συνολικού κύκλου εργασιών
- Θέματα παραγραφής

Ποινικές κυρώσεις (1)

6

- Υποχρέωση ανακοίνωσης παραβάσεων στην αρμόδια εισαγγελική αρχή
- Για σύσταση καρτέλ και συμπράξεις μεταξύ ανταγωνιστών
 - Ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 2 ετών
 - Χρηματική ποινή από €100.000 έως 1.000.000
 - Υπαγωγή στο πρόγραμμα επιείκειας ή στη διαδικασία διευθέτησης (α) αίρει το αξιόποινο για τα υπεύθυνα φυσικά πρόσωπα (β) επέρχεται πλήρης απαλλαγή από άλλου είδους διοικητικές κυρώσεις
 - Προϋποθέτει αναγνώριση ευθύνης και εξόφληση προστίμου
 - Αν η υπαγωγή στο πρόγραμμα επιείκειας έχει ως αποτέλεσμα την επιβολή μειωμένου προστίμου, στους δράστες επιβάλλεται μειωμένη ποινή
- Για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης
 - Χρηματική ποινή από € 30.000 έως 300.000
 - Δεν προβλέπεται ποινή φυλάκισης
- Για λοιπές ουσιαστικές παραβάσεις (π.χ. κάθετες συμφωνίες)
 - Χρηματική ποινή από € 15.000 έως 150.000
- Για διαδικαστικές παραβάσεις (π.χ. παρεμπόδιση ελέγχου, ψευδή στοιχεία)
 - Ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 6 μηνών
- Τι συμβαίνει στην πράξη; Αντικειμενική & Υποκειμενική υπόσταση

Ποινικές κυρώσεις (2)

7

- Υπαίτιος ή οι συμμετοχοί μένουν ατιμώρητοι εάν με δική τους θέληση και πριν εξετασθούν για την πράξη τους, την αναγγείλουν στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, στην Επιτροπή Ανταγωνισμού ή σε οποιαδήποτε άλλη αρμόδια αρχή, προσκομίζοντας συγχρόνως αποδεικτικά στοιχεία
- Αν συμβάλλουν ουσιαστικά στην αποκάλυψη της συμμετοχής στις πράξεις αυτές, με την προσκόμιση στοιχείων, αναγνωρίζεται ως ελαφρυντική περίπτωση
- Αν η υπόθεση ερευνάται από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών μετά την προκαταρκτική εξέταση αναβάλλει με πράξη του κάθε περαιτέρω ενέργεια μέχρι την έκδοση απόφασης από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Εισαγγελέως Εφετών.
- Στην περίπτωση αυτή, δεν ισχύει ο χρονικός περιορισμός της αναστολής

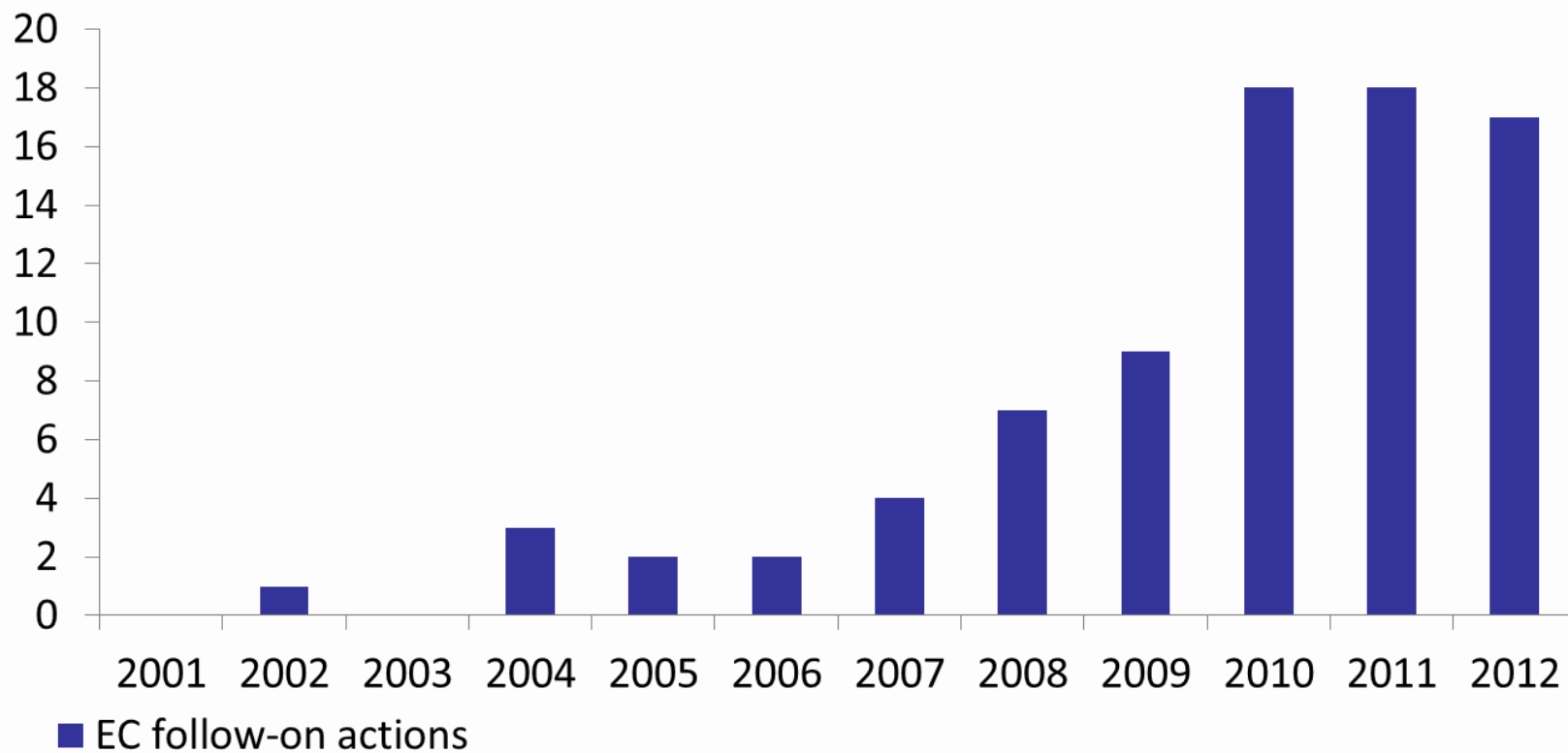
Αστικές αποζημιώσεις (1)

8

- Σε περίπτωση παραβίασης του (ενωσιακού ή εθνικού) δικαίου του ανταγωνισμού είναι δυνατόν, με βάση τις διατάξεις του αστικού δικαίου, η επιχείρηση/πελάτης που ζημιώθηκε να αξιώσει αποζημίωση από την επιχείρηση που του προκάλεσε τη ζημία (ευθύνη από αδικοπραξία)
- Τις περισσότερες φορές οι σχετικές αγωγές αποζημίωσης είναι παρεπόμενες, δηλ. ασκούνται στα αστικά δικαστήρια, αφού προηγουμένως η αρμόδια διοικητική αρχή (Επιτροπή Ανταγωνισμού) έχει ερευνήσει την υπόθεση και έχει διαπιστώσει με απόφασή της ότι διαπράχθηκε παράβαση, και όχι αυτοτελείς
- Έως σχετικά πρόσφατα, τέτοιες αγωγές αποζημίωσης ήταν λιγοστές
- Προς διευκόλυνση έγερσης τέτοιων αξιώσεων, η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε πρόσφατα την Οδηγία 2014/104/ΕΕ για τις αστικές αποζημιώσεις λόγω παραβίασης του δικαίου του ανταγωνισμού.
- Η εν λόγω Οδηγία ενσωματώθηκε πρόσφατα στην εθνική έννομη τάξη με το νόμο 4529/2018

Αστικές αποζημιώσεις (2)

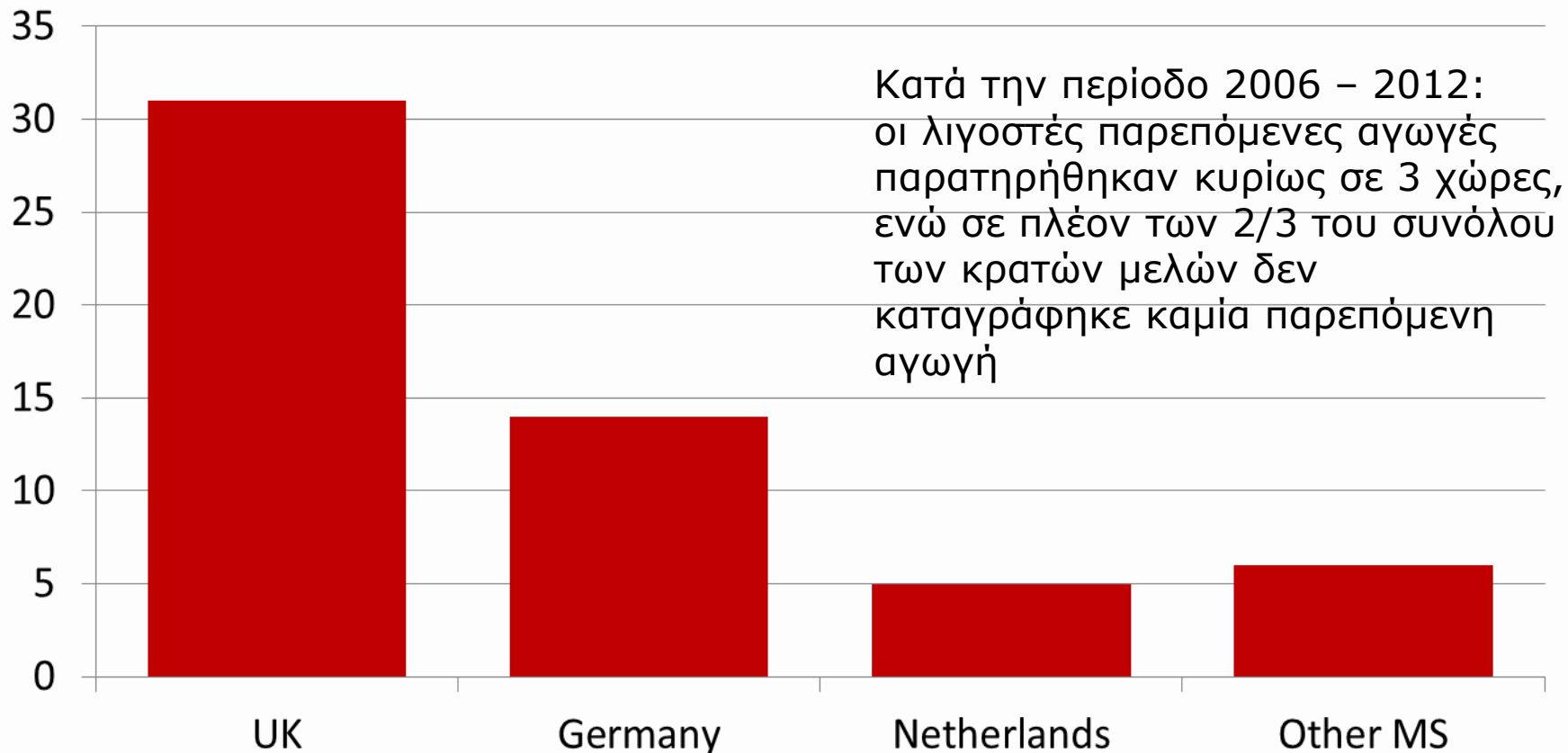
9

Αστικές αποζημιώσεις (3)

10

FO actions – Commission decisions

Αστικές αποζημιώσεις (4)

11

- Ο νέος νόμος παρέχει χρήσιμους ουσιαστικούς και δικονομικούς κανόνες, οι οποίοι ενθαρρύνουν και διευκολύνουν το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που υπέστη ζημία λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού να στοιχειοθετήσει τη ζημία του και να αποζημιωθεί πλήρως ενώπιον των εθνικών πολιτικών δικαστηρίων.
- Ο νέος νόμος συμπληρώνει τις γενικές διατάξεις περί αδικοπραξιών
- Δικαίωμα σε πλήρη αποζημίωση (θετική ζημία, διαφυγόν κέρδος, τόκοι)
- Ζητήματα απόδειξης
 - Διευκόλυνση πρόσβασης σε χρήσιμα αποδεικτικά στοιχεία ή κατηγορίες στοιχείων
 - Πρόσβαση σε στοιχεία του φακέλου της διοικητικής αρχής (υπό προϋποθέσεις)
- Δεσμευτική ισχύς των (τελεσίδικων) αποφάσεων που διαπιστώνουν παράβαση
 - Δεσμευτικές για τα δικαστήρια του ίδιου κράτους μέλους
 - Όχι δεσμευτική για τα δικαστήρια άλλων κρατών μελών, αλλά «εκ πρώτης όψεως μέσο απόδειξης του γεγονότος της παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού»

Αστικές αποζημιώσεις (5)

12

- Ζητήματα παραγραφής
 - Τουλάχιστον 5ετής προθεσμία παραγραφής
 - Αναστολή προθεσμίας εάν επιληφθεί Αρχή Ανταγωνισμού
- Εάν από κοινού παράβαση, ευθύνη από κοινού και εις ολόκληρον. Ωστόσο, ειδικό καθεστώς για:
 - Επιχειρήσεις στις οποίες έχει χορηγηθεί απαλλαγή από πρόστιμα
 - Μικρομεσαίες επιχειρήσεις
- Ποιοι μπορεί να ασκήσουν αγωγές;
 - Άμεσοι και για τους έμμεσοι αγοραστής
 - Ένσταση μετακύλισης της ζημίας (επιβάρυνσης)
- Υπολογισμός του ύψους της ζημίας
 - Μαχητό τεκμήριο ότι τα καρτέλ προκαλούν ζημία
 - Ωστόσο, δεν υιοθετούνται κανόνες για την ποσοτικοποίηση της ζημίας
 - Τα εθνικά δικαστήρια μπορούν, εάν χρειαστεί, να προβαίνουν σε εκτίμηση / πιθανολόγηση

Gun-Jumping: κανονιστικό πλαίσιο και τυπολογία

13

- Ισχύον κανονιστικό πλαίσιο σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο
 - Υποχρέωση αναστολής υλοποίησης της συγκέντρωσης μέχρι την εγκριτική απόφαση της αρμόδιας αρχής [Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή Ελληνική Αρχή] [Άρθρο 9 παρ. 1 Ν. 3959/2011 & Άρθρο 7 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004]
 - Επιβολή προστίμου σε περίπτωση υπαίτιας παράβασης της απαγόρευσης αυτής (τουλάχιστον € 30.000 έως 10% συνολικού κύκλου εργασιών)
- Πρακτικά ζητήματα & τυπολογία κινδύνων
 - Διαδικασία νομικού ελέγχου και μετάβασης στο νέο εταιρικό σχήμα (due diligence & transition planning)
 - Εποπτεία και περιορισμοί στην πραγματοποίηση σημαντικών δαπανών (supervision & restrictions in significant expenditures)
 - Από κοινού προωθητικές ενέργειες & προπαρασκευαστικές της ενσωμάτωσης δραστηριότητες (joint activity, marketing & integration)
 - Από κοινού προσφορά εξαγοράς, από κοινού απόκτηση ελέγχου και διανομή στοιχείων ενεργητικού (joint bid, joint control & break-up of a pre-existing company)

Gun-Jumping: μέτρα πρόληψης & αποφυγής ρίσκου

14

- Διεθνής πλέον πρακτική - Ε.Ε. (και Ελλάδα), Η.Π.Α
- Συμφωνίες εμπιστευτικότητας
- Περιορισμοί ως προς πρόσβαση σε ευαίσθητες εμπορικές πληροφορίες (αντικείμενο & είδος πληροφορίας, κύκλος προσώπων)
 - «On a need-to-know basis»
 - «Καθαρές ομάδες» (clean teams) αναφορικά με (α) πρόσβαση σε ευαίσθητες εμπορικές πληροφορίες εξαγοραζόμενης ή/και (β) σχεδιασμό και συμφωνία όρων εξαγοράς σε περίπτωση από κοινού ελέγχου
 - «Αποχαρακτηρισμός»/«Απολύμανση» (cleansing /sanitisation) ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών
- Επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων από εξωτερικούς συμβούλους & σχεδιασμός στη βάση των δικών τους πορισμάτων / προβλέψεων
- Εξωπορισμός (outsourcing) επιμέρους διαδικασιών σχεδιασμού και ενσωμάτωσης
- Αποκλειστικά μονόδρομη (αντί για αμφίδρομη) ροή πληροφοριών